

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: شمس الدین شیتور

برگردان از: حمید محوی

۰۵ سپتمبر ۲۰۱۲

جنبش عدم تعهد:

اتوپی در جست و جوی قطب نمای تازه

معرفی نویسنده مطلب:

استاد در مدرسه پلی تکنیک الجزایر، استاد همکار و مشاور در تولوز (فرانسه). حرفه او بررسی پالایش و اقتصاد نفتی در مدرسه پلی تکنیک الجزایر است. مدیر دفتر مطالعات در زمینه ارزشهای انرژی فسیلی. استاد باسابقه در مدرسه مهندسی تولوز. شمس الدین شیتور از بیست سال پیش به بررسی مسائل انرژی و راهکارهای انرژی در آینده پرداخته و در دانشکده های فرانسه و الجزایر در سطح دکتری روی موضوع انرژی فعال بوده است. استاد شمس الدین شیتور دائما با مرکز مطالعات جهانی سازی همکاری داشته است.

«جنبش عدم تعهد؟ انشعابات تا چه اندازه؟»

داوری تحقیر آمیز از سوی غرب

شانزدهمین اجلاس کشورهای عضو جنبش عدم تعهد در تهران از ۲۸ تا ۳۰ اگست ۲۰۱۲ در بی اعتنائی کامل از سوی کشورهای غربی و در سکوت رسانه های حاکم در غرب برگزار شد. با این وجود، ۲۹ رئیس جمهور و

نمایندگان ۱۲۰ کشور در سطح وزارت در این اجلاس شرکت داشتند. به مناسبت این همایش، ایران به مدت سه سال مدیریت جنبش عدم تعهد را به عهده خواهد داشت. جنبش عدم تعهد، به شکلی که در ویکیپدیا توضیح داده شده، سازمانی است که در سال ۲۰۰۸ در سطح بین المللی ۱۱۸ کشور عضو داشته است (۱۷ دولت و ۹ سازمان بین المللی دیگر نقش ناظر را به عهده دارند) که خود را در رابطه با قدرت های بزرگ جهانی بی طرف می دانند. هدف این سازمان به شکلی که در اعلامیه هاوانا در سال ۱۹۷۹ مطرح شده است «تضمین استقلال ملی، حاکمیت، حفظ تمامیت ارضی و امنیت کشورهای عضو جنبش عدم تعهد در مبارزه علیه امپریالیسم، استعمار، استعمار نوین، تبعیض نژادی، نژاد پرستی، و هر گونه تجاوز خارجی، اشغال، سلطه جوئی، مداخله یا برتری جوئی از سوی قدرت های بزرگ یا گروه سیاسی، و ارتقاء اتحاد بین ملت های جهان سوّم است.» (۱)

«مرکز سازمان جنبش عدم تعهد در لوساکا در زامبیا واقع شده، و نزدیک دو سوم اعضای سازمان ملل متحد را در برمی گیرد یعنی ۵۵ درصد از تمام مردم جهان. اعلامیه بریونی در ۱۹ جولای ۱۹۵۶، که توسط جمال عبدالناصر، یوسپ بروز تیتو، نورودوم سیهانوک و جواهر لعل نهرو پیشنهاد شد، منشأ این جنبش است که در شرایط جنگ سرد، هدفش اجتناب از منازعات دو قدرت بزرگ بود که در جهان فرمانروائی می کردند. اصطلاح «عدم تعهد» در واقع اختراع وزیر هند جواهر لعل نهرو بود که در سخنرانی سال ۱۹۵۴ در کلومبو مطرح گردید. می توانیم کنفرانس باندونگ (شهری در اندونزی) که در مجموع حدود ۳۰ کشور افریقائی و آسیائی در آن شرکت داشتند را به عنوان گام مهمی در ایجاد این جنبش بدانیم. این بود مختصری از تاریخ این جنبش. (۱)

امروز جنبش عدم تعهد به چه کار می آید؟

باید پرسید که پس از فروپاشی جبهه شوروی، روی کار آمدن تنها یک ابر قدرت و دکترین نئولیبرال و پیدایش جبهه های نوین، جنبش عدم تعهد در چه وضعیتی به سر می برد و چه معنایی دارد؟ برای ابو لکوست بنیانگذار مدرسه فرانسوی جغرافیای سیاسی «اتحاد این جنبش بر اساس اندیشه اتحاد برادرانه بین کشورهای فقیر بنیانگذاری شد. و مردان سیاسی با وجهه بین المللی برجسته ای مانند تیتو، ناصر و نهرو پرچمدار آن بودند. این جنبش با جنگ بین کامبوج و ویتنام در سال ۱۹۷۹ دچار شکنندگی شد. این جنگ ضربه خیلی وخیمی به نظریه جهان سوّم وارد ساخت که دیگر چندان معنایی ندارد. پس از فروپاشی دیوار برلین، پایان یوگوسلاوی – سابق و گسترش جهانی سازی جهان، جنبش عدم تعهد ناپدید شده بود، و تا پیش از شانزدهمین اجلاس آن در تهران در حالت رکود به سر می برد. ولی امروز گویا که شاهد باززائی آن هستیم. تمام نمایندگان کشورهای عضو به تهران رفتند، حتی کشورهایی مانند مصر که از تاریخ قرارداد مصر و اسرائیل در سال ۱۹۸۰ مناسباتش با ایران قطع شده بود.

مناسبات ممتازی که بین رئیس جمهور ایران احمدی نژاد و رئیس جمهور ونزوئلا هوگو چاوز وجود دارد به کشورهای امریکای جنوبی اجازه می دهد که جایی را که از دوران شکوفائی کوبا از دست داده بودند، بازیابند.» (۲)

باززائی جنبش عدم تعهد

این اجلاس دبیر اول سازمان ملل متحد، بان کی مون را نیز تشویق کرد تا به تهران برود. این کشورها امروز با خواست رهائی از دیپلماسی امریکائی و اروپائی به حرکت درآمده اند، و با این امید که در سازمان های تصمیم

گیرنده در سازمان ملل متحد سهیم باشند، و جایگاه دائمی در شورای امنیت داشته باشند. این کشورها خواهان دسترسی به صنعت هسته‌ای هستند. امروز هند و افریقای جنوبی ستون‌های این جنبش را تشکیل می‌دهند. ولی باید روی ایران نیز حساب کرد زیرا این کشور، همان‌گونه که در هم‌آیش عمومی این جنبش دیدیم، می‌خواهد جایگاه بیان مخالفت با غرب باشد.

از دیدگاه زاکای لائیدی، از مؤسسه تحقیقات علوم سیاسی پاریس: جنبش عدم تعهد بیان خواست بسیاری از کشورها در حفظ فاصله از غرب است. روزهای پر جنب و جوش این جنبش به پایان رسیده است. روزهای جنب و جوش در سالهای ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، با ایجاد گروه ۷۷ در سازمان ملل متحد، یا فراخواست ۱۹۷۳ در اجلاس الجزایر بود، نظم نوین اقتصاد بین‌الملل، در سال بعد توسط رئیس‌جمهور بومدین به سازمان ملل متحد رفت. این همه مبارزه تنها به خاطر رساندن صدای جهان سوم در صحنه بین‌المللی انجام گرفت.

با این وجود، جنبش عدم تعهد – در هر صورت برخی از نظریات مطرح شده در بطن این سازمان – هنوز حائز اهمیت به نظر می‌رسد. سالهای ۹۰ و آغاز سالهای ۲۰۰۰ بازخوانی مفاهیمی که بنیانگذاران این جنبش از آن دفاع می‌کردند، دوباره مطرح شد. مخالفان جهانی سازی، به عنوان مثال، که از برقراری توازن در مناسبات اقتصادی بین کشورهای ثروتمند و فقیر دفاع می‌کنند، فرزندان جبهه جهان سومی‌ها هستند.

علاوه بر این، پیدایش برخی قدرت‌های نوین بیش از پیش در صحنه جهانی سنگینی می‌کنند. البته چین، ولی هند، برزیل، افریقای جنوبی و بسیاری از کشورهای دیگر به شکل جدی ایالات متحده و دیگر کشورهای غربی را متزلزل کرده‌اند.

کشورهای جنوبی اندک اندک در آنجائی که رهبران جهان سوم در سالهای ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ شکست خورده بودند، موفق می‌شوند. «جنبش عدم تعهد معنای سیاسی کاملاً مشخص و خاصی را حفظ کرده است، و آن مفهوم نیز چنین است: بیان خواست بسیاری از کشورها در حفظ فاصله از غرب است. بر اساس تحلیل زاکای لائیدی، جنبش عدم تعهد امروز به این معنا است که مشخصاً در دورانی که بیش از پیش به سوی اقتصاد جهانی نیل می‌کنیم، جهان سوم کاملاً در کنار غرب قرار نگیرد. هر چه بیشتر در جهانی سازی و اقتصاد سرمایه‌داری پیش می‌رویم، بیشتر از خودمان می‌پرسیم: در چنین جهانی کدام حاشیه‌مانور و داوری و انتخاب شخصی بر ایمان باقی می‌ماند.»

حال باید دانست که آیا می‌توانند صدایشان را از پایگاه جنبش عدم تعهد به گوش جهانیان برسانند. امروز نهادهای دیگری وجود دارد که از طریق آن می‌توانند نظریاتشان را مطرح کنند. به عنوان مثال کشورهای گروه ۲۰ که مجموعه‌ای از ملت‌های ثروتمند و ملت‌های تازه به میدان آمده است مانند هند، چین، کره جنوبی، برزیل، مکزیک و افریقای جنوبی. یعنی مجموعه‌ای که امروز اجتناب‌ناپذیر است. علاوه بر این گروه غیر رسمی پنج کشور برزیل، روسیه، هند، چین، افریقای جنوبی، و گروه شانگهای که عبارت است از چین و روسیه و کشورهای تولیدکننده نفت و گاز در آسیای مرکزی. سمیر امین، روشنفکر مصری، یکی از چهره‌های طیف جهانی سومی و ضد سرمایه‌داری از سالهای ۶۰ است و قاطعانه می‌گوید «آن چه حائز اهمیت می‌باشد، فراخواست این کشورها در احترام به حاکمیت ملی اقتصادی و سیاسی است. و بی اعتبار دانستن حق برخورداری برخی کشورها که به شکل اختیاری خودشان را به عنوان جامعه بین‌الملل معرفی می‌کنند، در اینجا اشاره من به سفیر ایالات متحده و سفرای کشورهای اروپائی و دو یا سه همکار دیگرشان مانند «دموکراسی‌های بزرگ» عربستان سعودی و قطر است» (۳).

معمای بان کی- مون

ثابت قدم در ابلیس نمائی ایران، کشورهای غربی (امپراتوری و دست نشانده هایش) تلاش کردند تا مانع بان کی-مون شوند ولی سرانجام او به میل خود عمل کرد و با نقشه کاملاً روشنی به تهران رفت. او می خواست ایران را از برنامه هسته ئی اش باز دارد و همان ابیات تکراری را درباره به اصطلاح تهدیدات احمدی نژاد علیه اسرائیل و تخریب این کشور را یادآور شود. در نتیجه برای بان کی-مون فرصت مناسبی بود که موضوع هولوکاست را به عنوان جنایتی شنیع یادآوری کند: «من قویاً با کشور عضو (سازمان ملل متحد) که کشور عضو دیگری را تهدید به تخریب کند، یا با تفاسیر غیر قابل قبولی که وقایع تاریخی مانند هولوکاست را نفی کند، مخالف هستم».

ریاکارانه، بان کی-مون آرمان های جنبش را به اعضای عدم تعهد یادآوری کرد و اردوی جهانی را برای استقرار آن فراخواند: «ما باید از آرمان های جنبش عدم تعهد دفاع کنیم که صلح و برابری می باشد و باید برای تحقق این آرمان ها بکوشیم.» او این جنبش را به عنوان عنصری کلیدی در حفظ صلح جهانی معرفی کرد و یادآور شد که جنبش عدم تعهد باید در هماهنگی با سازمان ملل متحد فعالیت کند تا این نهادهای بین المللی، به انضمام شورای امنیت، بازتاب واقعیت امروز باشد. به عنوان رهبر کل، دبیر اول سازمان ملل متحد گسترش سلاح های هسته ئی را به عنوان «تهدید بزرگی علیه کشورهای جهان» توصیف کرد، و اضافه نمود که «ایران می تواند نقش سازنده ای در مبارزه علیه گسترش سلاح های هسته ئی به عهده داشته باشد». با این وجود از آزادی عمل اسرائیل در رابطه با موضوع هسته ئی چیزی نگفت.

از دیدگاه کریم سجاد پور (تحلیل گر مسائل ایران و امریکا در شبکه های بی بی سی، سی ان ان حضور دارد)، پژوهشگر: «ظاهراً، این گونه به نظر می رسد که عملیات ارتباطی تهران موفق شده است»، «ایران این طبل تبلیغاتی را برای تبلیغات و حرکاتش در صحنه بین المللی به خدمت خواهد گرفت».

در بازگشائی پنجشنبه، آیت الله خامنه ای اظهار داشت که ایران «هرگز در پی ساخت سلاح اتمی نیست». «ولی چگونه می توانیم این موضوع را توضیح دهیم که آن گونه که منشور جنبش عدم تعهد درخواست می کند، کشورهای دارنده بمب اتمی انبارهای خودشان را کاهش نداده اند؟ چگونه این موضوع را درک کنیم که ایران به عنوان امضاء کننده این منشور، امروز زیر نظر آژانس بین المللی انرژی اتمی، در حالی که هیچ مدرکی دال بر برنامه ساخت بمب اتمی در ایران وجود ندارد، امروز به عنوان تهدید اصلی در مناسبات بین المللی تلقی می شود؟ طی این مدت، کشورهای دیگری که منشور عدم گسترش سلاح اتمی را امضا نکرده اند، مشکلی ایجاد نمی کنند». آخرین گزارش فصلی (هر سه ماه یک بار) آژانس بین المللی انرژی اتمی در رابطه با ایران، روز پنجشنبه یا جمعه باید نشان دهد که ایران توان غنی سازی اورانیوم خود را در سطحی که محدود به اهداف غیر نظامی باشد افزایش داده است. (۴)

۱۲۰ کشور از ۱۹۳ کشور در سازمان ملل متحد، یعنی ۶۲ درصد از اهالی کره زمین نظریات خودشان را باید

مطرح کنند

«از وقتی که کشورها سیاست نظم نوین جهانی را نمی پذیرند که بر اساس چپاول کشورهای ضعیف (بانک جهانی، صندوق بین المللی پول، سازمان تجارت جهانی) با بازوی مسلحی به نام ارتش ناتو عمل می کند، در این صورت تمام دستگاه ها برای بی اعتبار ساختن آنها به حالت آماده باش در می آیند. از سقوط اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی، جهان هرگز تا این اندازه دچار دشواری نبوده و کشورهای عضو جنبش عدم تعهد – اکثراً عرب و مسلمان

– تا این اندازه از هم پاشیده و طعمه چپاول نبوده اند، افغانستان، عراق، سودان، یمن، لیبیا، و یا به طور کلی دچار تغییر شده اند مانند تونس، مصر.

رهبر انقلاب اسلامی ایران طی سخنرانی به مناسبت گشایش شانزدهمین اجلاس کشورهای عضو جنبش عدم تعهد اظهار داشت که از این پس جهان «به سوی نظم بین المللی نوینی حرکت می کند که جنبش عدم تعهد (دو سوم جمعیت جهان) می تواند و باید نقش نوین خود را به عهده گیرد. این نظام نوین باید بر اساس شرکت تمام ملت ها و بر اساس برابری در حقوقشان بنیانگذاری شود. [...] مدیریت جهان نباید در انحصار چند کشور غربی باشد.»

ولی رسانه های غربی روی سخنرانی رئیس جمهور مصر تمرکز کردند که گفته بود دولت اسد «سرکوبگر است و خواستار سرنگونی او شد». مداخله او موجب شد که نمایندگان سوریه جلسه را ترک کنند. پنجشنبه ۳۰ اگست، نمایندگان حقوق بشر در سازمان ملل متحد گزارشات منتشر شده درباره سوریه را مغالطه آمیز دانستند: «رسانه ها به شکل باید، رویدادهای سوریه را بازتاب نمی دهند، رسانه ها قدرت حاکم سوریه را مسؤول تمام جنایات معرفی می کنند، در حالی که گزارشاتی که ما در اختیار داریم خلاف چنین امری را نشان می دهد.» (۵)

ایران در رویارویی علیه غربی ها که در صدد منزوی ساختن این کشور بودند، هفته گذشته با میزبانی از نمایندگان ۱۲۰ کشور عضو جنبش عدم تعهد یک امتیاز به دست آورد، ولی گمانه زنی های تحلیل گران سیاسی تلاش ایران برای ترمیم اعتبار بین المللی اش را در رابطه با پرونده هسته ئی به مخاطره انداخته اند.

دینا اسفندیاری، تحلیل گر در بنیاد بین المللی تحقیقات ستراتیژیک در لندن در پاسخ به آژانس خبری فرانسه، بر این باور است که ایران علیه غربی هائی که در صدد منزوی ساختن آن بودند، یک امتیاز به دست آورد، چنین رویدادی به ایران اجازه داد تا نشان دهد که علی رغم تلاش های بین المللی برای منزوی ساختنش، هنوز دوستان و همکارانی دارد. در بحبوحه اجلاس، آخرین گزارش آژانس بین المللی انرژی اتمی منتشر شد که حاکی از اختلاف نظر پیرامون برنامه هسته ئی ایران بود.

نمایندگان ۱۲۰ کشور عضو اعلامیه نهائی را به تصویب رساندند که عبارت است از حق انرژی هسته ئی صلح آمیز برای تمام کشورها، نفی هر گونه مجازات یک جانبه و نفی تهدید نظامی علیه هر کشوری، پشتیبانی از ایجاد یک دولت فلسطینی و ضرورت خلع سلاح اتمی.

ایالات متحده در پاسخ دوباره به ایران اخطار داد که زمان دیپلماسی برای حل مسأله هسته ئی تا «ابد» ادامه نخواهد داشت. (۶)

نتیجه

اجلاس جنبش عدم تعهد در تهران برگزار شد، یعنی کشوری که غربی ها در صدد منزوی ساختن آن هستند، و عادت بدی دارند که به نام تمام جهان حرف می زنند.

خواستار وارد ساختن خسارت به ایران و مخدوش ساختن «اجلاس جنبش عدم تعهد» آشکار بود. علی رغم حضور بی موقع کشورهای «پیشگام در دموکراسی و حقوق بشر» مانند قطر و به ویژه عربستان سعودی. اجلاس تهران را باید یک حرکت موفقیت آمیز بدانیم زیرا به توازن تازه ای در مناسبات بین المللی انجامید. این توازن تازه متشکل از مرحله تازه ای در سیر تحولی جهان چند قطبی است که با سه بار وتوی مضاعف روسیه و چین مانع شد تا ایالات متحده شورای امنیت را برای اجرای سیاست تجاوزکارانه دیگری به خدمت گیرد.

اجلاس تهران، علی رغم تمام مسائل و مشکلات، نشان می دهد که جامعه بین المللی حقیقی نیز نگران صلح در جهان، هماهنگی و برابری شرافت انسانی نزد تمام مردم جهان است.

ولی بینش غرب پیوسته در حال مانور است. علاوه براین، باید به روشنی بگوئیم که جهان عمیقاً تحول یافته، با پیدایش گروه های جدید (کشورهای پنج و گروه شانگهای)، و به همین گونه وضعیت ابهام آمیز هند که پیوندهایش نه به دلیل ایدئولوژی آرمانخواهانه بلکه به دلیل اقتصادی است.

آن چه مسلم به نظر می رسد این است که ایران در نبرد رسانه ای پیروزی به دست آورد ولی جهان هنوز از دستیابی به صلح بسیار دور است.

تنها آرزوی آرمان خواهانه اقتصادی مانند سمیر امین باقی می ماند که هنوز می تواند تازگی داشته باشد «دوزخیان زمین» برای تحقق آرزومندی هایشان تنها باید روی خودشان حساب کنند، این تنها قطب نمای آنها خواهد بود.

1. Le Mouvement des non-alignés. Encyclopédie Wikipédia
2. http://www.la-croix.com/Actualite/S-informer/Monde/A-quoi-sert-le-mouvement-des-Non-Alignes-aujourd-hui-_EP_-2012-08-30-847895
3. C. Champin <http://www.rfi.fr/general/20120830-deuxieme-vie-mouvement-non-alignes>
4. <http://www.lepoint.fr/monde/le-monde-a-t-il-reussi-a-isoler-l-iran-30-08-2012150074124.php>
5. <http://sos-crise.over-blog.com/article-les-non-alignes-a-teheran-un-succes-a-mediterranee-109619948.html>
6. L'Iran a marqué un point contre les Occidentaux qui tentent de l'isoler. AFP le 01.09.12

گاهنامه هنر و مبارزه

۴ سپتامبر ۲۰۱۲

Les non-alignés : Une utopie en quête d'une nouvelle boussole

De [Chems Eddine Chitour](#)

Global Research, septembre 03, 2012

Région : [Moyen Orient](#)

In-depth report: [L'IRAN](#)

<http://www.mondialisation.ca/les-non-alignes-une-utopie-en-quete-dune-nouvelle-boussole/>